

**Ητανε πουλι η παληκαρι
και μεσφιγγε εις την αρχαλη
διχωσ καν ανασα για να παρη;
— "Ω ο μεγας Ζεισ να ζη—
*Επειτα στο περιγιαλι
κοιμηθηκαμε μαζη.*

Τὰ ποιήματα ταῦτα εἶναι ἀνέκδοτα βεβαίως καὶ τότε ἡσύχασεν ὁ ποιητὴς ἀπὸ τὰ βάσανά του, ἠθέλησα χάριν τῆς «Φιλολογικῆς Ἠχοῦς» νὰ τὰ δημοσιεύσω. Ἴσως προσεχῶς ἀποστείλω καὶ μίαν ὥραιαν τοῦ ballade προῖόν καὶ αὐτὸ στιγμῶν καλλιτεχνικῶν, ἐν τῇ ζάλῃ τῆς παραφροσύνης του.

*Ερ Φαναρίω

N. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΗ

Στὸ Γρουπάρη.

I

Ὁ ἄντρας τῆς εἶχε δύο μῆνες πεθαμένους, καὶ κοντὰ σ' αὐτὴ τῇ φωτιά, πού τῆς εἶχε ἀνάψει ὁ χάρος στὴν καρδιά, συλλογίζονταν ἡ δυστυχημένη χωρὶς ὁ νοῦς τῆς νὰ μπορῇ νὰ βροῖ πουθενὰ λιμέρι νὰ λιμεριάσῃ, πῶς δὲν εἶχε καὶ τὰ ἔχοντα νὰ κυβερνήσῃ στὰ ὕστερά τὸ σπίτι τῆς. Καὶ συλλογίζονταν τότε ὅχι τὴν καλοπέραση πού εἶχε ὄντας ζοῦσε ὁ μακαρίτης, μόνε τὸ ψωμάκι μόναχα. Ναι τὸ ψωμάκι. Τὸ ἀμπάρι δὲν εἶχε, παρὰ γιὰ μιὰ φουρνιά καρβέλια ἀλέθρι καὶ ὕστερα; «Τί θὰ γένω τότε, ἤλεγε ἡ κατακαυμένη, τί νὰ κάμω, πού νὰ βαίσω;» καὶ τὰ μάτια τῆς κατέβλαζαν ὡς τὰ ποτάμια στὰ πρωτοβρόχια.

Μή νὰ εἶχε καὶ τ' ἀμπελοχώραφα τῆς προκοπῆς γιὰ νὰ κάμῃ γέννημα νὰ περάσῃ χρονικὴς, ἢ περιμένε ἀπὸ κανέναν ἄλλον νὰ τῆς δώκῃ, ἢ νὰ τῆς στείλῃ. Ἐνα παιδί πού εἶχε ἦταν μικρὸ κι' ὅσο νὰ τῶρχουνταν ἡ ὥρα νὰ ταξιδευτῇ ἤθελε κι' αὐτὸ ἔξοδα. Ὁ γαμπρὸς τῆς ἐνκνήμισυ μῆνα ὕστερα ἀπὸ τὰ πικρὰ μαντάτα τοῦ ἀντρα τῆς, πῆρε τὴ γυναίκα του ἀντάμα, τότε πρώτη βολὰ ὕστερα ἀπὸ τόσα ταξίδια, καὶ ἔφυγε. Τὴν ἡμέρα πού ἤθελε νὰ φύγῃ πῆγε στὸ σπίτι του καὶ τὸν ἤρε στὸ χαγιατί πού ἔδενε ἐκείνη τῇ ὥρα τὰ ντισάνια. «Ἄμα τέλειωσε τὴ δουλειά του τὸν ἐκραξε μέσα στὴν κάμαρη καὶ τοῦ λέει μὲ βουρκωμένα μάτια:

— Τί θὰ γένωμε ἐμεῖς ἐδῶ, Γεωργάκη, ἔτσι θὰ μᾶς παρατήσῃ;

— Τί θὰ γένετε; ὅτι γένεται καὶ τὸ ἄλλο τὸ χωριό, τῆς ἀπάντησε μὲ πολὺν ἄγριο τρόπο.

— Δὲ θὰ μᾶς στέλνῃς κανένα γράμμα, δὲ θὰ μᾶς;...

Δὲν πρόφτακε ν' ἀποτελειώσῃ τὴν κουβέντα τῆς

ἡ κατακαυμένη κι' ὁ Γεωργάκης γύρισε τὸ πρόσωπό του ἄλλοῦ καὶ βγήκε ὄξω χωρὶς νὰ δευτερώσῃ ἄλλο λόγο.

Βγαίνοντας ὁ γαμπρὸς τῆς, ἐκείνη χύθηκε καταγὶς ἀπὸ τὸν τοίχο πού ἦταν ἀκουμπημένη, ὡς νὰ τῆς ἤρθε μολυδιὰ στὴν καρδιά. Ἐκλαψε ὡς πού ξεθύμανε καὶ σηκώθηκε καὶ βγήκε κι' αὐτὴ ὄξω μὲ τὰ μάτια προσημένα καὶ μὲ τὴν ποδιά λιμνωμένη ἀπὸ τὰ δάκρυα. Εἶπε τὸ «ὦρα καλή» στὸ γαμπρὸ τῆς καὶ ἔφυγε διχωσ νὰ τοῦ πῆ οὔτε αὐτὴ ἄλλο λόγο, οὔτε αὐτὸς, ζὸν ἀπὸ τὸ «σ' ἀφήνω γειά».

Κατὰ πού κατέβαινε στὴ σκάλα ἀπάντησε καὶ τὴ θυγατέρα τῆς τῇ Δέσπω πού εἶχε πᾶει νὰ ρίξῃ χορτάρι στ' ἄλλογο.

— Θὰ φύγῃς, μάννα, τῆς λέει, δὲ θὰ κάτσης νὰ φᾶμε ἐδῶ;

— Μὲ καλοκάρδισε ὁ ἄντρας σου καὶ μῶφυγε ἡ πείνα, εἶπε, καὶ τὰ μάτια τῆς ἀρχίνησαν πάλι νὰ χύνουν βροχὴ τὰ δάκρυα. Εἶπε καὶ σ' αὐτὴν τὸ «ὦρα καλή» τὴ φίλησε καὶ ἔφυγε.

Δὲν ξέρω πῶς περνοῦν οἱ γαμπροὶ μὲ τὲς πεθερὲς σ' ἄλλους τόπους, μὰ στὴν Ἠπειρο οἱ πεθερὲς τοὺς γαμπροὺς τοὺς ἔχουν ψηλὸ καμάρι καὶ, ὄντας πηγαίνουν στὸ σπίτι τους, τοὺς ταΐζουν ὅλο τηγανισμένα ἀβγά καὶ τοὺς φυλάγουν τοὺς καλύτερους μεζέδες καὶ τὰ καλύτερα φαγιά. Μιὰ γειτόνισά μου, γιὰ νὰ σᾶς πῶ ἕνα-δυὸ παραδείγματα, εἶχε ἕνα κοπάδι κοποπούλια καὶ δὲν ἔδινε ἀπ' αὐτὰ οὔτε φτερό στὰ παιδιά τῆς πού εἶχαν ἔρθει ἀπὸ τὰ ξένα, καὶ ἄς τὴν χιλιοπαρκαλοῦσαν, καὶ ἂν θελετε νὰ τὸ πιστέψετε, ἀπὸ τὸ φόβο τῆς τὰ πῆγε σ' ἄλλο σπίτι. Τὰ φύλαγε γιὰ τὸ γαμπρὸ τῆς, ὄντας θὰ γύριζε ἀπὸ τὸ ταξίδι.

Γιὰ νὰ ποῦμε μὲ λίγα λόγια στὴν Ἠπειρο, οἱ πεθερὲς ἀγαποῦν πολὺ τοὺς γαμπροὺς, καὶ κάμποσες τοὺς ἀγαποῦν περισσότερο ἀπὸ τὰ παιδιά τους, καὶ οἱ γαμπροὶ ἀγαποῦν καὶ αὐτοὶ πολὺ τὲς πεθερὲς καὶ καμμιά φορὰ περισσότερο ἀπὸ τὲς μανάδες τους. Ἐνας γείτονάς μου κι' αὐτὸς, πῆγαινε στ' ἀμπέλι καὶ τὰ σταφύλια πού ἔβανε στὸ μαντήλι τᾶστελνε ὅλα στὴν πεθερά του καὶ στὴ μάννα του οὔτε φτερούδι.

Εἶναι ἀλήθεια πῶς αὐτὲς οἱ τρυφεράδες εἶναι μόναχα στὴν ἀρχὴ, μὰ καὶ τὸν ἄλλον καιρὸ δὲν τὲς δέχονται βέβαια οἱ γαμπροὶ τὲς πεθερὲς ὅπως ὁ Γεωργάκης ὁ Τριαντάφυλλος τὴν πεθερά του τῇ Θανάσена, καὶ μάλιστα τὴν ὥρα πού νᾶναι γιὰ ταξίδι, πού ὁ Θεὸς τῶξере ἂν θὰ ξαναγλύπουνταν.

Ἦταν λοιπὸν δυσχερῆστῆμένος ὁ κύρ Τριαντάφυλλος ἀπὸ τὴν πεθερά του καὶ κοντὰ σ' ἀφτόν καὶ ἡ γυναίκα του. Ὁ ἀπορέσετε γι' ἀφτό καὶ θ' ἀπορέσετε ἀκόμα περισσότερο ὄντας θὰ σᾶς πῶ παρακάτω τί μάννα ἦτον ἡ Θανάσена τοῦ Κλαδᾶ στὴ θυγατέρα τῆς τῇ Δέσπω.

Ὅλος ὁ κόσμος εἶχε νὰ κάμῃ μὲ τὰ χαιδέματα

και με τὰ ρέγουλα πού ἔκανε ἡ Θανάσενα τῆς θυγατέρας τῆς και ὅλοι τῶλεγαν πῶς ἄλλο κορίτσι δὲν εἶχε τέτοια μάννα. Καὶ δὲν εἶχαν ἄδικο νὰ τὰ λέν αὐτά, γιατί ἡ Θανάσενα ὅπου πήγαινε και ὅπου στέκουταν ὅλο τὴν ἔννοια τῆς Δέσπως εἶχε. Τὴν εἶχε μαθεῖ νοικοκυροσύνη πού τὴ ζήλευσαν ὅλα τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ. Θαμαζῶν ὅσοι εἶδαν τὰ σκουτιά πού πήρε ἡ Δέσπω ὄντας παντρεμένη.

Μὰ ὅλα αὐτὰ ἡ Δέσπω τ' ἀστόχησε ἅμα πέθανε ὁ πατέρας τῆς, γιατί πήρε τὸ κεφάλι τῆς ἀγέρα και πάντοτε εἶχε μούτρα κατεβασμένα στὴ μάννα τῆς.

Και γιατί, θὰ πῆτε, ὅλη αὐτὴ ἡ δυσαρέσκεια; Γιατί τῶχαν και οἱ δύο και ὁ Γεωργάκης και ἡ Δέσπω σῶνει και καλὰ πῶς ὁ μακαρίτης Θανάσης ἄφηκε τάχα παράδες, κι' οὔτε μοιραδικὸ τοὺς ἔδωκε, οὔτε τοὺς ἔκαμε καθόλου λόγο. Ἐκανε μάλιστα και τὸν κακόμοιρο γιὰ νὰ βγάλουν τὴν ιδέα οἱ συγγενῆδες και ὁ κόσμος.

Αὐτὰ τοὺς κανάρχησαν και τοὺς διάβασαν οἱ φτονερές χαρακᾶξες τῆς γειτονιάς κι' ἄρτοι τὰ πιστεψαν και τᾶχαψαν σὰν λουκούμια. Πίστεψαν ἐκείνους πού δὲν ἤθελαν νὰ ἰδοῦν τὴν καυμένη τὴ Θανάσενα οὔτε στὸν τοίχο κολλημένη.

Ἵντας πήγαν τὰ πικρὰ μαντάτα ἀπὸ τὸ μακαρίτη τὸ Θανάση κανέναν δὲν τὴν λυπήθηκε κι' ὅσοι πήγαν νὰ τὴν παρηγορήσουν ὅλοι ζώκαρδα τῆς ἔκριναν και ἄντρες και γυναῖκες και καθέναν βγαίνοντας ὕστερα ἤλεγε τὰ δικὰ του.

— Ἀκοῦτ' ἐκεῖ! ἤλεγεν ὁ ἕνας νὰ κάμη πῶς λυπιέται και πῶς τὴν κόβει γιὰ τὸν Κλαδᾶ!

— Και πού νᾶξере ὁ μακαρίτης ὁ Θανάσης πῶς αὐτὰ τὰ κᾶνη γιὰ τὰ μάτια, ἤλεγε ὁ ἄλλος.

— Και πού νᾶξере πῶς αὐτὴ εἶνε ἔτοιμη ν' ἀρπάξῃ κανέναν ἄλλον, χωρὶς νὰ περιμένη νὰ περάσουν οὔτε οἱ σαράντα και μπορεῖ νὰ τὸν ἔχη και στὸ μάτι, πετάζονταν ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά ἄλλος. Και ἄλλος πάλε:

— Μωρὲ με τὴ λίρα πού ἔχει ἡ Κλαδίνα, καλότυχος πού θὰ τὴν κάμη γυναῖκα.

Ἵντας ἔπιαναν κουβέντα οἱ γυναῖκες τῆς γειτονιάς δὲν εἶχαν ἄλλο στὸ στόμα τους ἀπὸ τὴν καυμένη τὴ Θανάσενα. Ἵν ἤθελε καμμιά νὰ κρίνη κατὰ μέρος τῆς, εὐτὺς οἱ ἄλλες τῆς ἔπεραν τὸ λόγο ἀπὸ τὸ στόμα.

— Αὐτὴν νὰ λυπηθοῦμε, ἤλεγαν, πού ἔχει κάμπο κι' ἀπὸ τὴ μάννα τῆς και ἀπὸ τὸν ἄντρα τῆς και θὰ ζήση ἀρχόντισσα! Ἵ ἔχει τὸ σκυλλί, Ἵ τὸ γατί; Ἐχει ἕνα παιδάκι πού κι' ἀφτὸ ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ θὰ ταξιδευτῇ νὰ δουλέψῃ γιὰ νὰ στέλνη τῆς μάννας του και ἡ κυρὰ Θανάσενα θὰ κάθεται μετὸ ποδάρι ἀπανωτὸ.

II

Ἵλοι λοιπὸν τᾶχαν βάλει μετὸν ποῖον; μετὸν μιὰ ἄμοιρη και δυστυχημένη γυναῖκα πού ἔμεινε ὄρφανὴ και ἔρημη ἔς τοὺς πέντε δρόμους. Και γιατί; Γιατί,

λέει, εἶχε παράδες και ἔκαμε τὸν κακόμοιρο. Ἵμ και σὰν εἶχε παράδες ἐκόττωσε Ἵ ἔκλεγε και τὰ πήρε; Ἵν εἶχε τᾶχε ἀπὸ τοὺς γονῆδες τῆς και ἀπὸ τὸν ἄντρα τῆς. Ἵπερεπε γι' ἀφτὸ νὰ τὴν ἔχη μετὸ κακὸ μάτι ὁ κόσμος;

Ποῦθε, στὰ ὕστερά, γιὰ νὰ ποῦμε και τὸ ἄλλο, θᾶχε τοὺς παράδες ἡ Θανάσενα τοῦ Κλαδᾶ; Ἵπὸ τὸν ἄντρα τῆς; Αὐτὸς ὁ κακομοῖρος ἦταν μεροκαματιάρης ἄνθρωπος ἀδύνατος και κακορρίζικος και τὸν περισσότερο καιρὸ ἦταν ἄρρωστος και κοιταμενος κατὰ πῶς μολογοῦσαν οἱ συντεχνίτες του οἱ μαραγκοὶ ὅσοι ἔρχονταν ἀπὸ τὴν Πάτρα. Ἵλοι ἔλεγαν πῶς τοῦ μακαρίτη τοῦ Θανάση δὲν τοῦ περισσευαν περισσότερο ἀπὸ τετρακόσιες δραχμὲς τὸ χρόνο· κι' αὐτὲς ἀπὸ λίγες λίγες πού τὲς ἔβγαζε, τὲς ἔκαμε λίρες και τὲς ἔστελε νὰ κυβερνηθῇ τὸ σπίτι του. Τὸ μολογοῦσε πάντοτε κι' ὁ Παπαβασιλῆς πού διάβαζε τὰ γράμματα τῆς Θανάσενας κι' ἀπορούσε πού ἡ γυναῖκα τοῦ Κλαδᾶ κυβερνοῦσε τὸ σπίτι τῆς, μετὸ εἴκοσι και κάποτε μετὸ δέκα πέντε λίρες τὸ χρόνο καλύτερα ἀπὸ κείνες πού ζώδευαν σαράντα κι' ἄς μὴ εἶχαν περισσότερες ψυχῆς.

Εἶχε, λέει, κόμπο κι' ἀπὸ τὴ μάννα τῆς. Και ποῦθε τᾶχε βρῆ τὰ χρήματα ἡ Δήμενα τοῦ Πετρινου; αὐτὴ δὲ φύλαγε οὔτε γιὰ θαρτικὰ, κι' ὁ παπᾶς τᾶξере τί φτώγια τραβοῦσε, ἅμα πέθανε ὁ Δῆμος, πού δὲν ἔτρωγε οὔτε πέντε βολὲς τὸ χρόνο κρειάσι· ἕνα μῆνα μπροστὰ πού νὰ πεθᾶνη, τὴ γύρευαν ἀπ' ἔδω κι' ἀπ' ἐκεῖ οἱ μουχτάριδες γιὰ τὰ βασιλικὰ κι' ἀπὸ τὴ στενοχώρια ἀφτὴ ἴσα-ἴσα ἀρρώστησε και πέθανε.

Ἵπειδὴς ἡ μακαρίτισσα ἡ Δήμενα ἦταν ἡ πρώτη νοικοκυρὰ τοῦ χωριοῦ, τὴ φτονοῦσαν, κι' ἅμα τὴν παινοῦσε κανέναν τῶριχαν στους παράδες «ἔχει κι' εἶναι νοικοκυρὰ». Και τί εἶχε; Ἵ μακαρίτης ὁ Δῆμος τῆς ἔστελε ἴσα-ἴσα πού κυβερνοῦσε τὸ σπίτι τῆς και δὲν τοῦ περισσευαν κι' ἄλλα. Ἵν ἦταν ἄλλη στὸ ποδάρι τῆς δὲν περνοῦσε οὔτε ἕνα ξάμενο μετὸ ἀφτὰ τὰ ἔξοδα, ὅχι ἕνα χρόνο. Λίγα τῆς ἔστελε, μὰ περνοῦσε ἀρχοντικὰ, γιατί ἤξере πῶς νὰ ζοδέψῃ τὸν παρᾶ· κι' ὅσοι μπῆκαν στὸ σπίτι τῆς, ὅλοι τὸ μολογοῦσαν πῶς ἡ Δήμενα τοῦ Πετρινου ἦταν νοικοκυρὰ πού δὲν εἶχε συντροφίσα στὸ χωριὸ.

Οἱ χαρακᾶξες κι' οἱ τεμπέλισες φούσκωναν ἀπὸ ζήλια, ἅμα τᾶκουγαν αὐτά. (Ἵκολουθεῖ).

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ Ο ΨΥΧΟΠΑΤΕΡΑΣ

(Ἵδε σελ. 106).

Βένερης.—Ἵρα τους καλή; (τεταραγμένος): ὄρα τους καλή... Ἵλλά σὺ, πρὸς τὸν ὅποιον ἀπετάνθησαν ὡς πρὸς σωτῆρα οὐρανοκαταβατον, δὲν ἔπερε, ἄν εἶχες τὴν στοιχειώδη φιλοτιμίαν, νὰ τα πείσης